
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

פריווילגיה וזכויות יתר בחברה הישראלית - 53291

תאריך עדכון אחרון 13-09-2021

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: סוציולוגיה ואנתרופולוגיה

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר א'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: קרית א"י ספרא

מורה אחראי על הקורס (רכז): ד"ר טל ניצן

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: Tal.nitsan1@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס:

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

פריווילגיה היא יתרון מבני, זכות מיוחדת המוקנית ליחיד/ה או קבוצה מסויימת בשל השתייכותם לקבוצה זו. הממד הפוליטי ביותר של פריווילגיה הינה אי הנראות שלה, בייחוד, אך לא רק, לנהנים ונהנות ממנה. פריווילגיה הולכת יד ביד עם אחיזתה אי שיוויון ואי הגינות. כמותן, גם היא מרובת ממדים, אך בניגוד אליהן, לרוב מתאפשרת לה היכולת להשמר מחוץ לשיח בנושא שינוי חברתי. הוצאתה אל האור מערערת בסיסי עצמה חברתיים הנסמכים עליה ופועלים, לעיתים תוך הפעלת אלימות—סמלית ומבנית—לנירומלה. דוגמה בולטת במקומותינו הנה המעבר המתגרש לשימוש בלשון נקבה בשפה העברית והדרך בה הוא מתקבל בקרב ציבורים שונים. התמקדות בפריווילגיה כמושג ופרקטיקה הינה דרך ייחודית, מרעננת ומאתגרת להבנת החברה הישראלית, הקבוצות השונות בה, היחסים ביניהן ויחסי הכוח בחברה. השלב הראשוני בדיון יהיה מציאת דרכים פרודקטיביות להכרה בפריווילגיות שלנו ובדרך בה הן מעצבות את הבנת המציאות החברתית סביבנו. בהמשך הקורס יתמקד ב: (1) פריווילגיות ספציפיות בחברה הישראלית, (2) מבעים חברתיים של פריווילגיות ספציפיות (כיצד הן באות לידי ביטוי במערכות שונות), (3) מצבים חברתיים של התלכדות פריווילגיות ומצבים של התנגשויות בין פריווילגיות. חלקו האחרון של הקורס יעסוק בפריווילגיה כנקודת מוצא לשינוי חברתי, ויכלול דיון על פטרונות וסולידריות.

מטרות הקורס:

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

1. להבין פריווילגיה / זכויות יתר כתוצר של מערכות חברתיות ולא כעניין אישי
2. להצביע על מערכות המיצרות זכויות יתר חברתיות בישראל.
3. לנתח מצבים חברתיים של התלכדות פריווילגיות ומצבים של התנגשויות בין פריווילגיות בישראל
4. להכיר בזכויות היתר שלהן ושלחם ולחשוב עליהן כנקודות מוצא לשינוי חברתי

דרישות נוכחות (%) :

80%

שיטת ההוראה בקורס: הקורס יתקיים בזום

השיעורים יתמקדו בבחינת סיטואציות אמפיריות במציאות הישראלית וניתוחן בעזרת מושגים ותובנות תיאורטיים שנגזרו מחומרי הקריאה. השיעורים יכללו צפייה בקטעי וידיאו ועבודת קבוצות והשתתפות פעילה תהייה מרכזית להצלחה בקורס.

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

1. מהי פריווילגיה? (וצרות אחרות)

2. להבין פריווילגיה: כללי המשחק
3. לראות (ולרשום) פריווילגיה
4. להרגיש בבית
5. ביטחון אישי
6. בריאות
7. השכלה
8. הורות
9. כלי האדון: כללי המשחק למתקדמות ומתקדמים
10. פריווילגיה ושינוי חברתי: אחריות, פטרנליזם וסולידריות

חומר חובה לקריאה:

- Johnson, Allen. 2001. Privilege, Power, Difference, and Us. In Privilege, Power and Difference. Pp: 83-95. McGraw-Hill Education.
- McIntosh, Peggy. 1989. White Privilege: Unpacking the Invisible Knapsack. Peace and Freedom Magazine July/August.
- פנסטר, טובי 2012 כוח, ידע ותכנון בישראל בתוך של מי העיר הזאת: תכנון, ידע וחיי היומיום עמ' 71-101 תל אביב: הוצאת הקיבוץ המאוחד
- גבע, שרון 2013 (גם) ככה עושות היסטוריה: פרקטיקה פמיניסטית באקדמיה, גילוי דעת 4: 136-127.
- דאוד, ניהאיה. (2010). "חסמים לקידום בריאות בקרב נשים ערביות בישראל". בתוך נשים פלסטינאיות בישראל. זהות יחסי כוח והתמודדות בעריכת סראב אבו-רביעה-קוויידר ונעמי וינר-לוי. עמ' 81 - 102. ירושלים: הוצאת מכון ון ליר.
- פנסטר, טובי. 2012 תכנון, ידע וחיי היומיום בתוך של מי העיר הזאת: תכנון, ידע וחיי היומיום עמ' 11-29 תל אביב: הוצאת הקיבוץ המאוחד.
- טריגר, צבי. 2015 מסע אחר: חוויות של הורי פונדקאות ישראלים בהודו. תיאוריה וביקורת 44: 177-202.
- לורד, אודרי (2006 [1979]). כלי האדון לעולם לא יפרקו את ביתו של האדון. בתוך ללמוד פמיניזם: מקראה - מאמרים ומסמכי יסוד במחשבה פמיניסטית בעריכת דלית באום, דלילה אמיר ואחרות. עמ' 190-194. תל אביב: הוצאת הקיבוץ המאוחד.
- רידר אינדורסקי, אסתי 2018 פלך השתיקה בתוך ושאינן נראות: פמיניזם חרדי: המקרה של "לא נבחרות לא בוחרות. ע"מ 109-132. חיפה: הוצאת פרדס.

חומר לקריאה נוספת:

- חנדקלו, ראוי 2011 מדבקה מס' 5 העוקץ 25.10.2011
- לוקש, אלכסנדרה וניר (שוקו) כהן 2019 אין מנוחה: אם אתה חסר דת, אל תמות פה ynet 2.10.2019
- מזרחי, אחינועם 2013 אוניברסיטת חיפה מתאימה עצמה למוסלמים וואלה 28.5.2013
- גרינווד, חנן 2014 האוניברסיטה העברית מציגה: חופשת חג המולד לסטודנטים כיפה 23.12.2014
- זיו, אורן 2020 שש שנים: שוטרים הרגו 16 אזרחים, אף שוטר לא הורשע שיחה מקומית 30.6.2020
- מזלי, רלה וסמדר בן נתן 2012 עדיין: האקדח על שולחן המטבח העוקץ 17.12.2012
- דהאן, יוסי 2018 רפואה פרזיטית ומסעודה משדרות העוקץ 28.3.2018
- פטרושקה, יענקלה 2019 פראירים מתים בפריפריה העוקץ 7.3.2019
- גיגי, מוטי 2019 מחקר חדש: נמשך אי-השוויון האתני בהשכלה הגבוהה העוקץ 12.12.2019

דגן-בוזגלו, נוגה 2019 בג"צ קידש את הזכות לחינוך בתשלום העוקץ 12.8.2019
 מדר, רויטל 2019 ללמד כאילו כולן דור ראשון להשכלה גבוהה העוקץ 2.9.2019
 נציג הלהט"ב דמע: "אני בן 36, מתי יגיע החוק שיאפשר לי להיות הורה?" פרטוקול ועדת העבודה, הרווחה והבריאות, 30 באפריל 2018
 אייל, חדזה 2016 ורק קולן של הנשים לא נשמע המקום הכי חם בגהנום 1.2.2016
 סעיד, רחלי 2019 השיר שחושף את הדבשת על גבו של הפמיניזם הלבן שיחה מקומית 21.9.2019
 שירן, ויקי 2002 לפענח את הכוח, לברוא עולם חדש פנים-תרבות חברה וחינוך 22
 זיו, אורן 2019 מנהל גימנסיה הרצליה: חינוך לסולידריות יותר חשוב מהוראה שיחה מקומית
 14.11.2019
 מרלו, ג'ן 2020 רוכבים על גלגלי הסולידריות. סיפור בריגדת האופניים של סיאטל שיחה מקומית
 23.7.2020
 מרמור, נוגה 2017 תלמוד, סטודנטים, זה נקרא סולידריות העוקץ 7.3.2017

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %
 הרצאה 0 %
 השתתפות 10 %
 הגשת עבודה 0 %
 הגשת תרגילים 30 %
 הגשת דו"חות 0 %
 פרויקט מחקר 0 %
 בחנים 0 %
 אחר 60 %
 מבחן בית

מידע נוסף / הערות:

- * רשימת הקריאה נתונה לשינויים וקריאות נוספות קיימות על המודול.
- בזמן השיעור, מקומם של טלפונים ניידים בתיק והשימוש באמצעים אלקטרוניים אחרים יוגבל לצרכי השיעור בלבד.
- תקשורת: מזומנות ומוזמנים לשלוח אי מייל לכתובת il.ac.huji.mail@nitsan1.Tal [זכרו לכתוב את שם הקורס בשורת הנושא, את שמכם בסיום ההודעה, ולצפות לתשובה תוך 2 ימי עבודה]. ניתן גם לתאם איתי פגישה בשעת הקבלה שלי
- * חשוב יותר: הדיון בפריבילגיה וזכויות יתר בחברה הישראלית מאתגר את המובן מאליו באופן שעשוי לערער על אמיתות הנתפסות בעיני חלק מאתנו כמקודשות ו/או לגרום לנו לתחושת אי נוחות. בדיונים בקורס ובחומרי הקריאה יובעו עמדות שנויות במחלוקת. אני רואה בהבעת עמדות שכאלה חלק לגיטימי מתהליך הלמידה ופיתוח החשיבה התיאורטית והחברתית של כל אחת. מאתנו. התנאי לקיום אפשרות שכזו ללמידה ולדיון מאתגר הוא בראש ובראשונה דיון מכבד וקשוב.